

Elcseszett a világ

A 72. cannes-i filmfesztivál

FEUILLETON - LXIII. évfolyam, 22. szám, 2019. május 31.

A képzelet, illetve annak egyik nagyon is e világi döntéseket megalapozni képes vetülete, a hit áll a versenyprogram egyetlen valódi remekművének, Terrence Malick *A Hidden Life* (Egy rejtett élet) című filmjének a középpontjában. Huszonegyedik századi kalandozásai után a kortárs amerikai filmművészet legrejtőzködőbb alakja visszatért az előző század közepére, és a második világháborús Ausztria egyik eldugott hegyi vidékéről forgatott lélegzetelállító mozieposzt. 1939-ben kapcsolódunk be a történetbe, mikor a farmján feleségével és két gyerekével szinte felhőtlen boldogságban élő Franz belső és külső harmóniáját az erősödő fajgyűlölet és a háború előszele zavarja meg. Hősünk a maga egyszerű józanságával nem tudja elfogadni, hogy a másik ember pusztta másságán és az erre építő mesterségesen szított félelmen alapuló gyűlölet elfogadható, és a maga kis világában, apró közösségében minden külső nyomás ellenére nem áll be a sorba. Ellenállása nem látványos és nem hősies: csupán nem hajlandó terményt adni a hadseregnek, a falubéliek rosszallásától kísérve nem áll be önkéntesnek, majd mikor behívják, nem hajlandó a parancsoknak engedelmeskedni. Még akkor sem képes a legkisebb kompromisszumra sem, mikor egyértelművé válik, hogy nemcsak ő, hanem legféltebb családjá is megszenvedi a makacsságát, és ehhez tartást a számára a jó és rossz helyét megfellebbezhetetlenül kijelölő hit adja. A legtöbb kritikus meglátása szerint ez a film a hitről szól, ám úgy gondolom, hogy Franz - valós eseményeken alapuló - példája sok inkább az e világi következményekről, illetve a hit ilyen mértékű követésének, stabilitásának a lehetetlenségéről beszél. Malick filmje a hős viselkedése és döntései ellenére azért végtelenül pesszimista, mert a történetet figyelve arra jövünk rá, hogy legtöbbször kétszer is elbuknánk hasonló helyzetekben. Vagy nem tudjuk ilyen fekete-fehéren megkülönböztetni a jót és rosszat, vagy ha ez sikerül, akkor szinte soha nem vagyunk képesek a nehézségek vagy pusztán a mindennapi kényelem elvesztésétől való félelem miatt tűzön-vízen keresztül azt választani. Mindez a Malick filmjeiben *Az élet fája* óta ismert, az érzelmeket vizuális és auditív élménnyé, a tudatos feldolgozást szenzuális tapasztalattá transzformáló, a szó szoros értelmében magába szippantó filmnyelven jelenik meg, amelynek érző ember nem tud ellenállni. A zsűri második nagy tévedése volt, hogy ezt a filmet meg sem említették a díjkiosztón. Még ha a film vallásos érzületét nem is tudjuk magunkévá tenni, akinek szeme és füle van, nem hagyhatja figyelmen kívül azt a földöntúli moziélményt, ami a vásznon megteremtődik.